

a doua oară, peste fluviu; pe de alta, bulgarii fugiți de pe malul drept sau chiar din interiorul Bulgariei, în 1812 sau 1830, se reîntorc după un an sau mai mult în locurile lor de baștină¹.

Interesele de clasă ale marilor proprietari de pământ i-au făcut să încurajeze astfel de emigrări: fugarii sînt ademeniți prin privilegii — în special prin scutiri de dări pe o anumită perioadă — să treacă la nord de Dunăre sau sînt rechemați, pe baza altora, în locurile pe care le părăsiseră². Pînă la urmă, o mare parte a băjenarilor rămîn însă în noua lor patrie, unde mai curînd sau mai tîrziu împărtășesc soarta băștinașilor. Identificîndu-se cu interesele clasei din care fac parte, ei acționează vădit, mai ales în momentele de vîrf ale luptei de clasă, împreună cu aceștia din urmă.

Desigur, din cauze economice, sociale și politice cunoscute, cele mai numeroase sînt refugierile la nord de Dunăre ale bulgarilor ce se aflau sub directa stăpînire otomană. Ei se așază în satele și orașele din Țara Românească. În special emigrația orășenească păstrează legătura cu cei din patrie, contribuind pe diferite căi la lupta de eliberare națională. În această privință, rolul emigrației bulgare din România este foarte important și a fost subliniat nu o dată³. Dar aspectele multiple pe care le oferă această emigrație — nu numai cercetărilor istorice, ci și celor filologice⁴ — sînt departe de a fi cunoscute în profunzime.

Înscriindu-se pe linia unor cercetări sistematice cu privire la formarea și rolul emigrației bulgare din România — cercetări menite a așeza pe o bază documentară nouă problema rolului României în renașterea

¹ Arh. st. Buc., *Vistieria*, dos. 3 201/1831, f. 1 017—1 019. Acest fenomen este atestat documentar de mai multe ori. Astfel, în anul 1833, cercetîndu-se situația unor băjenari români din județul Romanai care cereau să se întoarcă în Bulgaria, ocîrmuirea județului raporta următoarele: «Și dă față cu dînșii au arătat lăcuiitorii pămînteni că au cerut însuși ei (băjenarii) la comisia de catagrafie (1831) să-i serie între pămînteni, sub cuvînt că pã vremea trecutã, lăcuiind și la malul drept al Dunării, și la cel sting și mai mult la cel sting, acum au tras într-ãdîns ca să se așaze aici. Iar cãtre aceasta, temîndu-se și ca să nu-i cearã oblăduirea turcească înapoi, vrea să-și piarzã numele de băjenari veniți de acolo». (*Ibidem*, f. 1 144—1 145). Și mai clar se exprimã despre asemenea băjenari un alt document din 1833, care aratã de ce comisia de catagrafie din 1831 a înregistrat pe băjenarii români din satele Ianca, Potelu și Hotaru în rîndul pãmîntenilor: «Ei singuri au arãtat cã nu sînt lăcuiitori care în vremea rãzboiului din leatul 1828 ar fi trecut întii de la malul drept al Dunării în Prințipat, ci au mai șãzut și altã datã aici, adicã au petrecut vremea dupã obiceiul iubitorilor dã strãmutare, cînd dincoace cînd dincolo». Aceeãsi stare de lucruri nu se constatã documentar numai aici, ci și în pãrțile malului dunãrean din județul Ialomița, atit la finele secolului al XVIII-lea (V. A. Urechia, *Istoria românilor*, vol. XI, București, 1900, p. 570), cit și în primele decenii ale secolului al XIX-lea.

² Interesele de clasã sînt mai puternice decît apartenența naționalã sau credința religioasã: ele determinã patriarhia sã acționeze împreunã cu sultanul și cu dregãtorii lui. Pe de altã parte, chiar în sinul băjenarilor bulgari încep sã se ridice arendași sau moșieri care își exploateazã conașionali.

³ Lucrarea fundamentalã în aceastã problemã este P. Constantinescu-Iași, *Rolul României în epoca de regenerare a Bulgariei*, Iași, 1928; O culegere de *Studii istorice româno-bulgare*, București, 1956, reunește unele din cele mai importante studii ale acestui cercetãtor, deschizãtor de drumuri în studierea relațiilor istorice și culturale româno-bulgare.

⁴ Filologii și mai ales dialectologii se intereseazã de particularitãțile graiurilor bulgare din diferite așezãri de la nord de Dunãre. În aceeași mãsura intereseazã pe filologii româniști graiurile romãnești de la sud de Dunãre. Pentru acești cercetãtori, cunoașterea faptului cã bulgarii ce locuiesc și azi în unele sate romãnești sau cã romãni din unele sate bulgãrești provin dintr-o anumitã regiune, dintr-un anumit sat sau oraș și cã s-au așezat în noua lor patrie în împrejurãri și la date ce pot fi precizate documentar de cãtre istorici, are o importanță destul de mare.